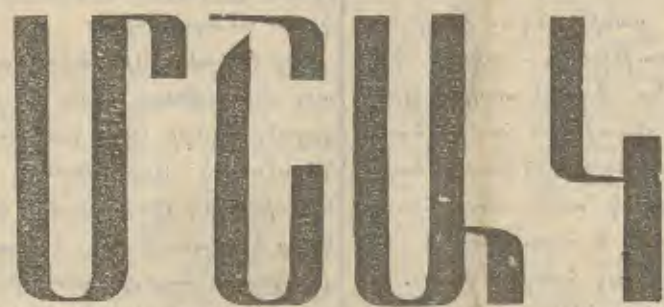

ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խոսքերը ամբողջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տոն օրերէն):

Յայտարարութիւնը ընդունուում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
խաւքանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Կովկասեան ցուցահանդէս. Նամակ Նոր-Քայաղէտից. Նամակ Ղուրաթից. Ներքին լուրեր. —ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մուսաբէյի արարքները. Արտաքին լուրեր. —ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ. —ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. —ԲՕՐՄԱ. —ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. —ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նամակներ թիւրքաց Հայաստանից.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

Անվիճելի իրողութիւն է, որ վերջին տարիներին ընթացող մեր երկրի մէջ կողմից մեծ առաջադիմութիւն արեց, որ մեզ մօտ հիմնական բազմաթիւ արհեստանոցներ և գործարաններ թէ տեղացիներին և թէ մեր երկրում գտնուող օտարազգիներին ձեռքով: Այժմեան Կովկասեան ցուցահանդէսը միջոց է տալիս մեզ ծանօթանալու այն ֆիրմաներին հետ, որոնք վերջին ժամանակները հիմնական և հիմա գոյութիւն ունեն մեր երկրում:

Այլ ևս չենք խօսում այն մի քանի արհեստանոցների մասին, ինչպէս են կազմարարութեան, կոշակարարութեան, թամբագործութեան, հիւսնութեան և այլ արհեստանոցներ, որոնք հիմնական հայերի ձեռքով, մրցում են այժմ մեր երկրում գտնուող օտարազգիների ձեռքով հիմնված նոր-նաման արհեստանոցների հետ, բայց մենք ունենք այժմ նոյն իսկ ընդարձակ գործարաններ, որոնք հիմնվել են տեղական կապիտալների ձեռքով և կառավարվում են տեղական ուժերով:

Այդ գործարաններն են. 1) Ալեքսանովի և ընկ. կաշու գործարանը, որը մշակում է տեղական ամեն տեսակ կաշիները, նոյն իսկ ուղտի կաշին և պատրաստում է ամեն տեսակ կոշիկներ. 2) Պ. Գորոխովի քիմիական և դեղագործական գործարանը. 3) Շադինովի կաթնամշակութեան և գիւղատնտեսական ֆիրման. 4) Պարոն-բէգովի մակարոնի գործարանը. 5) Թայրովի և Ալիխանովի ձէթի գործարանը, որը ձէթ է մշակում այլ և այլ բուսական նիւթերից. 6) Սարա-

շիկի ողելից խմբիցների գործարանը և 7) Բազուկի նաւթագործարանները:

Մեր երկրում գտնուող օտարազգիների և ռուսների ձեռքով հիմնված գործարանների թիւում աչքի են ընկնում հետեւեալ գործարանները. 1) Բէնկիլիտի թուղի և մեքենաների գործարանը. 2) Սիլվիցկու, Կոտլինիի և Մադերի կաշեւորդ գործարանները. 3) Կուչենբախի պանրի և ապակու գործարանը (Կուչենբախի պովիլիտին հանդէսում, յատկապէս ցոյց տալու համար մեր գիւղական ազգաբնակչութեան թէ ինչպէս կարելի է շինել էժան նիւթերից մի յարմար գիւղական բնակարան: Այդ բնակարանը բաղկացած է մի ֆերմայից (սառցաստնով), մի գիւղական բնակարանից և մի ակոսից կովերի համար: Ցան պատերը շինված են դարմանի հետ խառն հողի աղիւններից, որ ինքն գիւղացին հետ կերպով կարող է պատրաստել: Ցան պատերն էլ ծեփած են հողով դարձած հողով, որը նոյնպէս խառն է դարմանի հետ խառնաձեւեր գիւղացին կարող է հողից ու դարմանից շինած այդ աղիւններից օրական 200-ից մինչև 250 հատ պատրաստել: Գիւղական այդ օրինակելի տները ծածկված են նմանապէս հողի, թէև ոչ տափակ կտուրով, որպէս զի անձրևի ջուրը կարողանայ հեշտութեամբ վաղը կտուրից, և ոչ թէ լճանալ կտուրի վրա:

Այդ գիւղական օրինակելի տները արժանի է որ մեր երկրի գիւղական ազգաբնակչութիւնը ծանօթանայ այդ հետաքրքիր, յարմար և էժան շինութեան հետ: Ցանկալի է որ մեր գիւղական ազգաբնակչութիւնը ժամանակով դուրս գայ իր գետնափոր, անառողջ խրճիթներից և մտածի իր հարեան գետնափոր և մաշկան գիւղացիների պէս, բնակվել՝ ցուցահանդէսում գրված տների պէս յարմար, առողջ, թէև շատ հատարակ և էժան նիւթերից շինված գիւղական տներում:

Գ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ՔԱՅԱՂԵՏԻՑ

Սեպտեմբերի 20-ին

Հողագործի բուն գործունէութեան ժամանակ—չնայած այնուհետև ոչ մի ժամանակ եղած է լինել:

Երկրի տնտեսական կենտրոն բարեբաղն ու առաջադիմութեանը նպաստող առարկաների շարքում անկարելի է չը յիշել այստեղ այն օրինակելի գիւղական տները, որը շինված է ցուցահանդէսում, յատկապէս ցոյց տալու համար մեր գիւղական ազգաբնակչութեան թէ ինչպէս կարելի է շինել էժան նիւթերից մի յարմար գիւղական բնակարան: Այդ բնակարանը բաղկացած է մի ֆերմայից (սառցաստնով), մի գիւղական բնակարանից և մի ակոսից կովերի համար: Ցան պատերը շինված են դարմանի հետ խառն հողի աղիւններից, որ ինքն գիւղացին հետ կերպով կարող է պատրաստել: Ցան պատերն էլ ծեփած են հողով դարձած հողով, որը նոյնպէս խառն է դարմանի հետ խառնաձեւեր գիւղացին կարող է հողից ու դարմանից շինած այդ աղիւններից օրական 200-ից մինչև 250 հատ պատրաստել: Գիւղական այդ օրինակելի տները ծածկված են նմանապէս հողի, թէև ոչ տափակ կտուրով, որպէս զի անձրևի ջուրը կարողանայ հեշտութեամբ վաղը կտուրից, և ոչ թէ լճանալ կտուրի վրա:

Այդ գիւղական օրինակելի տները արժանի է որ մեր երկրի գիւղական ազգաբնակչութիւնը ծանօթանայ այդ հետաքրքիր, յարմար և էժան շինութեան հետ: Ցանկալի է որ մեր գիւղական ազգաբնակչութիւնը ժամանակով դուրս գայ իր գետնափոր, անառողջ խրճիթներից և մտածի իր հարեան գետնափոր և մաշկան գիւղացիների պէս, բնակվել՝ ցուցահանդէսում գրված տների պէս յարմար, առողջ, թէև շատ հատարակ և էժան նիւթերից շինված գիւղական տներում:

Սեպտեմբերի 20-ին
Հողագործի բուն գործունէութեան ժամանակ—չնայած այնուհետև ոչ մի ժամանակ եղած է լինել:

Երկրի տնտեսական կենտրոն բարեբաղն ու առաջադիմութեանը նպաստող առարկաների շարքում անկարելի է չը յիշել այստեղ այն օրինակելի գիւղական տները, որը շինված է ցուցահանդէսում, յատկապէս ցոյց տալու համար մեր գիւղական ազգաբնակչութեան թէ ինչպէս կարելի է շինել էժան նիւթերից մի յարմար գիւղական բնակարան: Այդ բնակարանը բաղկացած է մի ֆերմայից (սառցաստնով), մի գիւղական բնակարանից և մի ակոսից կովերի համար: Ցան պատերը շինված են դարմանի հետ խառն հողի աղիւններից, որ ինքն գիւղացին հետ կերպով կարող է պատրաստել: Ցան պատերն էլ ծեփած են հողով դարձած հողով, որը նոյնպէս խառն է դարմանի հետ խառնաձեւեր գիւղացին կարող է հողից ու դարմանից շինած այդ աղիւններից օրական 200-ից մինչև 250 հատ պատրաստել: Գիւղական այդ օրինակելի տները ծածկված են նմանապէս հողի, թէև ոչ տափակ կտուրով, որպէս զի անձրևի ջուրը կարողանայ հեշտութեամբ վաղը կտուրից, և ոչ թէ լճանալ կտուրի վրա:

Այդ գիւղական օրինակելի տները արժանի է որ մեր երկրի գիւղական ազգաբնակչութիւնը ծանօթանայ այդ հետաքրքիր, յարմար և էժան շինութեան հետ: Ցանկալի է որ մեր գիւղական ազգաբնակչութիւնը ժամանակով դուրս գայ իր գետնափոր, անառողջ խրճիթներից և մտածի իր հարեան գետնափոր և մաշկան գիւղացիների պէս, բնակվել՝ ցուցահանդէսում գրված տների պէս յարմար, առողջ, թէև շատ հատարակ և էժան նիւթերից շինված գիւղական տներում:

Սեպտեմբերի 20-ին
Հողագործի բուն գործունէութեան ժամանակ—չնայած այնուհետև ոչ մի ժամանակ եղած է լինել:

Սեպտեմբերի 20-ին
Հողագործի բուն գործունէութեան ժամանակ—չնայած այնուհետև ոչ մի ժամանակ եղած է լինել:

Սեպտեմբերի 20-ին
Հողագործի բուն գործունէութեան ժամանակ—չնայած այնուհետև ոչ մի ժամանակ եղած է լինել:

Սեպտեմբերի 20-ին
Հողագործի բուն գործունէութեան ժամանակ—չնայած այնուհետև ոչ մի ժամանակ եղած է լինել:

Սեպտեմբերի 20-ին
Հողագործի բուն գործունէութեան ժամանակ—չնայած այնուհետև ոչ մի ժամանակ եղած է լինել:

Սեպտեմբերի 20-ին
Հողագործի բուն գործունէութեան ժամանակ—չնայած այնուհետև ոչ մի ժամանակ եղած է լինել:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԹԻՒՐԲԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

III

188. յուլիսի 25, էրդրում.

Բարեկամ.

Նամակդ ստացայ, շնորհակալութիւն ես յայտնում իմ տուած անդեկութիւններին համար, բայց միթէ ուզում ես ինձ յաւիտեան կորցնել, սակայն թէ նամակս պիտի տպագրել տաս, չէ որ ամուսինս տեսնում է որ քեզ նամակ եմ գրում և ամուսինս կ'իյն է, յանկարծ մի ուրիշ կնոջ կ'ապի... և անա քո բարեկամը Արաբիա կ'ողորմուի:

Շնորհակալ եմ այդ պատիւից, տաք երկիրներ և սև դէմքեր չեմ տիրում, դեռ պահելու նամակներս, երբ իմաց տամ քեզ, այն ժամանակ կուզես տպագրել տուր—կուզես ոչ, իսկ այժմ—չը լինի թէ այդպիսի բան անգամ մտքիդ անցնես, ապա թէ ոչ քեզ այլ ես չեմ գրի ոչինչ...

Խոստացել էի կարմիր ֆէսերի մասին գրել:

Կարմիր ֆէսը, պիտի գիտենաս, որ նոր սկսեցին գործածել ղրիւորականները և հետզհետեւ այնպէս բարձրացրին դիրքը, որ եթէ տեսնես, կը կարծես թէ պարոն աստիճանաւորը իր պաշտպանելիք աշտարակն էլ իր գլխին է կրում...

Եւ անա մի որ այստեղի Սանասարեան ուսուցիչներէն ոմանց մէջ միտք յղացաւ մի անպիսին նշան հնարել, որով կարելի լինի զատիկ հասարակ ժո-

ղովորդից, մտածեցին մտածեցին և մի օր ուսուցիչներէնց ամանը երեկոյան կարմիր ֆէսերով...

Անցաւ մի քանի օր, Աղդային վարժարանում մի տիրացու կար, սա տեսնելով որ կարմիր ֆէս գործ են անում Սանասարեան զարդուսնէն էլ, խաւային գնաց մի կարմիր ֆէս և... հիւսնողութիւնը սկսեց ընդհանրապէս. նրանից յետոյ սկսեց գործածել Աղդային վարժարանի մի ուրիշ վարժապետ... Աղդայիտով կարմիր ֆէսերը սկսեցին աւելի տարածվել... ուրիշ շրջաններից անցնելով դէպի նոյն իսկ զարդուսնէն գործողները շրջանը, զընդրոցի, որտեղ գործողները շատ հեռու պիտի լինէին կարմիր ֆէս և իրից...

Կարմիր ֆէս կրողներ կան նոյն իսկ առաջ նորդարանում իսկ ուրիշ շրջաններում հօ գրանց թիւը շատ մեծ է...

Անա քեզ կարմիր ֆէսերի ծագման պատմութիւնը, յետոյ կ'իմանաս թէ ինչ սոսկալի բան է կարմիր ֆէս կրելը:

Առ այժմ, քանի որ Սանասարեանի զարդոց ուսուցիչների վրա խօսք ընկաւ, ուղում եմ քեզ նկարագրել այդ ուսուցիչներին քննութիւնը, որ անցեալ օր ներկայ գտնվեցայ, և սոհասարակ փորձ ինչ խօսել նրա վրա:

Այդ հրապարակային քննութեան կային բաւական այցելուներ, մեծ մասամբ այն հարուստները, որոնք այդտեղ որդիք ունէին և որոնք եթէ իրանց այդտեղ տուած փողի կէսը տարեկան հաճէին վճարել ազգային վարժարանին, զիտում որ իրանց որդիք բացի այն որ կուսենային լուս ուսուցիչներ, այլ և կը սովորէին նուազ խմտտակ, մարդասեանց և հպարտ լինել... Այդ մասին փո-

քըր ինչ յետոյ, եթէ չը պիտի նեղանաս, որովհետեւ գտնէ դու էլ այդ զարդոց այն սերահարներին նման ես, որոնք նրա արտաքին փայլով զուարճանալ և մօտէն չը տեսնելով՝ հիանալ գիտեն:

Քննութիւնը հայերէնից էր, չորրորդը դասարանին էր քննութիւն տալիս, աշակերտները, որոնց շատերի ծնօտը և քթի տակը արդէն սևացել էին, բաւական էլ երկարահասակներ էին, ուստի և զրելու համար պիտի ոտիպվէին մի կ'որ գիծ կազմել իրանց մէջքով...

Երբ ուսուցիչը նստեց և առաջնորդ Արիստակէս կայիկոպոս Գերձակեան մի քանի անգամ քթի խլիքը մարդու ականջ խլացնելու չափ բարձր ձայնով վեր քաշելով, մատերով քիթը արդելով նստեց, ուսուցիչը կարգաւ տուաւ Ձուգայեցի մեծ վաճառական խօջա-Աւետիքի մասին մի առանդական պատմութիւն: Այդ պատմութիւնը վերլուծեցին (ոչ թէ քերականաբար), նրանից պատկերներ կազմեցին և այլն և այլն:

Այնուհետեւ, ուսուցիչը հրամայով մի քանի արդէն սկզբից պատրաստված ուսանողներ կարգաւ շարագրութիւններ, որչափ փորձն ֆրաչներ և բառեր կային դրանց մէջ, որչափ փառահեղութիւն, շառլուտիւն և որչափ վստահ պարզութեան լացակայութիւն... որչափ տեղի էին այդ արհեստական նկարագրութիւնները և զընւածները, որոնք քննեցին խեղճ կայիկոպոսին և մահ ձանձրացրին միտ:

Բայց հայերը ծափահարեցին, հայերը ծափահարում էին, որովհետեւ տարեկան 25 ոսկի տալուց և ոչինչ չը տեսնուեց յետոյ, ո՞վ կը

կորցնի գոնէ ծափահարելու մխիթարութիւնը: Իսկ որոնք որ այդ գործածներէնց ոչինչ չը հասկացան և սպասում էին ուրիշ բանի, քըրթնի-ջելով և ախուր՝ սրահից դուրս գնացին դէպի բազը, ուր նրանց ևս զուարթացրին հացի մէջ դրած կարագով և անոյշ սուրճով:

Ինչ էին մտածում իրանք Սանասարեան զընկուցի ղեկավարները, այն, ինչ որ միշտ—կերպերէն կարագ, խմեցրիք սուրճը, փչեցնէր թողը—մի մանկական առած կայ Վանի մէջ—«խաւք եցինք, խաւք եցինք, և էլ խեղճ ուցինք, դեռ տես ընց ուցինք...»

«Ո՞վ էր հասկացողը այդ էրդրումի տգէտ, կեղտոտ և ցած տիրացուների միջից» —Այսպէս են մտածում Սանասարեան ուսումնարանի ոչ միայն ուսուցիչն և երբ, այլ և բոլոր այն տեղի գտնվող աշակերտները և զրա համար է արդէն, որ երբ որդիք տուն են գնում, իրանց հօր հետաքրքրութեանը թէ ինչ ուսումնում, —չեն հաճում պատասխանել... Ինչպէս կարելի է զ հեղափոխական ուսանողներին հասկացնել...

Մէկը մի օր ականջիս ասեց, որ հարուստների տղայքն էլ չեն պատասխանում. զարմացայ թէ ինչու. միթէ Սանասարեանի տեսչութիւնը վճռել էր այլ ես հարուստների «խալքը» չը պահել...

Սի օր մի հարուստի տուն էի հրաւիրված և նրա որդին, որը Սանասարեան. զարդոց վեցերորդը դասարանի աշակերտն էր, այդ օրը հիւր էր եկել տուն:

Նախ և առաջ ինձ զարմացրեց այդ ուսանողի ստոր և արհամարհական վարմունքը դէպի շըր-

ժպիտ վրա, որը հաղիւ ժամանակ է ունենում նոյն իսկ ամենակարգ ժամանակում, զաւ աշտակերտ Օրինակ. Մարտի զիւրում սպանված է մի թուրք, որի դիակը ահա 5 օր ընկած է և բոլորի չը կայ անդամահատելու համար:

Հիւանդութեան դէպքեր եղել են այսօրիկի կենդանիների մէջ ևս, որի պատճառով էլ այժմ այստեղ է ուղարկված Նրանի անասնաբույժերից մէկը:

Գալով այստեղի հասարակական հիմնարկութիւններին, պէտք է խոստովանած, որ ըստինքն էլ անմիջապէս դրութեան մէջ են և վատ տղաւորութիւն են թողնում մարդու վրա: Միայնակ երկսեռ դպրոցը դեռ չէ բացված և նոյն իսկ ուսուցչական խումբը դեռ կազմված չէ: Հոգաբարձութիւնը այս և այն բարեկամին և երկրպագուներին է պաշտօն տալիս: Գալոցի նիւթական գործութիւնը օրից օր ընկնում է, նրա նախկին 4,000 բուլբի դրամալիսի փոխարէն այժմ միւսում է միայն 2,000 բուլբի, որը ստանալ ներկայ հոգաբարձութիւնը դժուարանում է: Այնպէս որ դրականապէս կարելի է ասել, որ եկող տարի նիւթական մասը բոլորովին կընկնի և եթէ հոգաբարձութիւնը այնպէս գործի, ինչպէս այժմ, մի երկու տարուց յետոյ ստիպված կը լինի փակել դասարաններ, որովհետեւ եկամուտը ծախսը չէ ծածկում:

Բարեգործական ընկերութեան վարչութիւնը ոչինչ չէ շինում: Նա մինչև անգամ կանոնադրութեամբ պահանջված 15 անդամներից դեռ ամբողջովին չէ ստացել անդամակցական վճարը, այնպէս որ վարչութեան անդամների ընտրութիւնը պէտք է անվաւեր լինի, որովհետեւ ընտրութեանը մասնակցել են չը վճարող անդամներ: Նախահաշիւ ոչ կազմված է և ոչ էլ հաստատութիւն է ստացել, այնպէս որ այժմ չը զիտ է ինչ գործի վրա ծախսի ընկերութեան փողերը և, չը նախելով տեղական շատ կարեւորներին, նա իրաւունք չունի փող ծախսելու և կանոնադրութեան համաձայն տարվա վերջում, որը ահա մօտենում է, փողերը պէտք է ուղարկի թիֆլիսի խորհրդին: Եթէ վարչութիւնը այսպէս թող կերպով գործէ, ընկերութեան եկող տարվայ գոյութիւնը կանգնածի է: Ընկերութիւնը ոչ մի մասնաւոր եկամուտ չէ ունեցել, բացի այստեղ ամառանոց եկած երկտասարդների տուած ներկայացումից ստացած 17 բուլբին, որին վարչութիւնը ամենին չէ նպաստել:

Այստեղ քաղաքային վարչութիւն չը լինելու պատճառով, քաղաքապետիւն բոլոր փողերը, որոնք այժմ համեմատ են մօտ 30,000 բուլբու, զբաղւում են կառավարութեան ձեռքում և չանցնում է պետական բանկում: Տեղական ահալին ոչտարբեր կան, այն է ջուր բերելը դէպի քաղաքը, որից ահա մի քանի տարի է զրկված է, մի երկու տեղում կամուրջներ չինելու, ճանապարհներին ան-

կանոնութիւնը և այլն և այլն, որոնց մասին հասարակութիւնը քանի քանի անգամ խնդրածուայց է եղել կառավարութեանը:—սակայն մինչև այժմ կառավարութիւնը փող չէ տալիս: Միայնակ ձայնից տալ, որի վրա մօտ 8,000 բուլբի ծախսվեց: Մի և նոյն ժամանակ ամեն տարի հաւաքվող հայկերից աւելանում և ուղարկվում է բանկը: Տեղիս վարչները այդ հանդամանքում լաւ կանխին, եթէ հարկերը քաջանխին:

Ս. Տ. Մ.

ՆԱՄԱԿ ՂՈՒԲԱՑԻՑ

Միպտեմբերի 20-ին

Կարդալով ձեր լրագրի № 104-ում տպված «Գաղաղներ և զաչաղութիւններ» վերնագրով յօդուածը, աւելորդ չենք համարում այդ հարցի վերաբերեալ այստեղից մի քանի տեղեկութիւններ հաղորդել: Ահա երկրորդ տարին է, ինչ որ դաշտերը մեր կողմերում, Ղուբայում և նրա աւառի մէջ, անթիւ ու անյամար չարիքներ են աւելի: Զինվորներ մօտ դաստասանաւորում այդ մասին անթիւ դործեր կան: Անցեալները միայն դամբ 16 գործ էր ընկնում: Բազուի նահանգական դատարանի քրեական բաժնում՝ Ղուբայում հաշակաւոր խաբիւ և չուշեյի հայ Դիւրին Օվանես սօփի աւաղակային խմբի վերաբերմամբ Մենք չենք էլ խօսում զաչաղների այն դործերի մասին, որոնք դատարանին չեն հասնում:

Այժմ մեծ սարսափ է գցել Ղուբայում Սլիւրիլը, առաւանակից աշխատանքներից փախած զուբաղի Մաշադի-Մէջիլի խումբը, որը բաղկացած է 14 մարդուց, որոնց մէջ յայտնի են՝ դուբայի բանտից փախած Նաբարդիւն-Բէկը, նոյն տեղից փախած ամառացի Ալին, բուզուզցի Ալի-Ալին, ալիկի Դիւր-Ջաղան, իրիսեցի Զախիլդիւրի և ուրիշները:

Երկու օր առաջ Ղարաշալա գիւղը մտնում է յիշեալ աւաղակային խումբը, կողպատում է այդ գիւղի կառավարի Բախիշ-Բէկի Մարգարովին, տանելով նրանք 250 բուլբի փող և այլ իրեղէններ: Նոյն օրը աւաղակային խումբը կողպատում է Միխայիլովայա ծովափը գիւղում նոյն գիւղի վաճառական Ջանգիր Բաչարեանցին, առնելով նրանից 400 բուլբի փող:

Օր չէ անցնում, որ սպանութեան լուր չը լսվի: Բանի մի օր առաջ սպանեցին երեք մարդ, նրանցից յետոյ դարձեալ երկու մարդ:

Մեր քաղաքը այդ կողմից անաւանիկ դրութեան մէջ է դնում:—գիւղերի հետ գործ ունեցող շատ մարդ չէ գնում այնտեղերը, որովհետեւ աւաղակների ահ ու երկիւղը արգելում է նրանց: Շատ գիւղացիներ թողնելով իրանց ամեն ինչ՝ դաղթել են Ղուբա և միանգամայն չեն գնում:

Միմայ հետ խօսել, ես էլ խառնվեցայ խօսակցութեան ու մօտեցայ չարչարող ուսանողին:

Տաս բուլբից յետոյ երբ նայեցի, տեսայ որ խեղճ ուսանողը այնպիսի լցրել էր քարտախտակի երեսը և այնպիսի քրտնէլ էր, որ խեղճս եկաւ և ասեցի նրան ցած ձայնով:

—Այդպէս չէք կարող վճել, որովհետեւ շատ էք քրտնում և ձեր քրտինքը ընկնելով քարտախտակի վրա՝ ջնջում է թւերը... հոգ չէ, թուղէք մի ուրիշ անգամ:

Բարեկամ, յիշեցրու ինձ, որ եկող տարի զբաղւող երթում և տեսնեմ թէ ուսանողս վճել է այդ «քարձը» խնդրելով...

Քննութիւնից յետոյ սկսեցի ման գալ դպրոցը: Թէ ման էի եկել արդէն շատ անգամ, բայց այս անգամ ամեն կողմ նայում էի, տեսնելու համար թէ ո՞ր է թագնված այն իւր թէ Գերմանիայից բերել տուած՝ արծաթե կոթիկ ու կոթիկ կաշի ու մարգար, որով այնտեղ սիրում են անդադար մտաբերել աշակերտների մէջքերը և մինչև իսկ երեւմի այնպիսի ծեծում են, որ աշակերտը ուրախ ցած մագում է ուղղակի դէպի հիւանդանոց...

Հիմա չես հաստատ և կասեմ չարիքանքում եմ, իսկ ես ահա ասում եմ քեզ, բարեկամ, որ շատ աշակերտներ խոստովանեցին եմ և այդ այնպիսի հաստատ գիտեմ, որ պատրաստ եմ պատիւ գրաւ գնել: Մինչև իսկ մի փողերի աշակերտ խոստովանելու ժամանակ նկարագրեց մտաբեր, նկարագրեց մի ծեծի տակ մարդ աշակերտին և աւելացրեց այս խօսքերը՝ «առաջ բոլոր աշակերտների առջև էին ծեծում, այժմ որովհետեւ

իրանց գիւղերը, որովհետեւ սաստիկ խրկւղ են կրում աւաղակները»:

Տէր-Մկրտիչ Արզանդուկեանցի սպանումից յետոյ աւաղակները սկսել են մի տեսակ թշնարար վարվել հայերի հետ: Նախառանցին կողպատելը, Ներսէս Բէկ Սարումեանից փողեր պահանջելը և Բախիշ-Բէկ Մարգարովին և այլ այդպիսի մարդկանց կողպատելը ցոյց է տալիս, որ ժողովրդի և յատկապէս հայերի դրութիւնը մեր կողմերում շատ աննախանձելի վիճակի մէջ է:

Ուշադրութեան արժանի է և այն, որ չը նախած տեղիս դաւաղակների գործ գրած բոլոր ջանքերին և եռանդին,—անկարելի է լինում ձերբազակել աւաղակներին:

Մ. Ս.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Новое Время» լրագրում կարգում ենք, «Բանտերի հոգատար մասնաժողովը վճել է հիմնել բանտի մի նոր բաժին Երեւանի նահանգի Ալեքսանդրապոլ քաղաքում»:

Արտասահմանում հրատարակվող հայ լրագրի ներքից ունենք դժգոհութիւն են յայտնում, որ խորհն պատրիարք Ալեքեան ինչպէս հարկն է պաշտպանութիւն չէ ցոյց տալիս և Պալլա դաշնվող մշնյիներին, որոնք զնայեց են թիւրքաց մայրաքաղաքը գաւ վարելու: Մտաւայելի դէմ Չենք կարող չաւելացնել, որ այդ դժգոհութիւնը միանգամայն արդարացի է:

Պարսկաստանում և տուրքային թիւրքային հաւաքային մասերում խօսելու անարժան է և շատ գոհն է տանում Պարսկաստանից և թիւրքայից եկած նամակները հաստատում են այդ լուրը և որ և է կասկածի տեղիք չեն թողնում: Զարմանալի է, որ հեռագրական զանազան գործակալութիւնները այդ սարսափելի հիւանդութեան տարածման մասին ոչինչ տեղեկութիւններ չեն հաղորդում, իբրեւ թէ բոլորովին գոյութիւն չունի այդպիսի հիւանդութիւն: Հիմարտ է, թմարած Պարսկաստանում և թիւրքային խորհրդի տեղեկութիւններ ստանալը դժուար է հեռագրական գործակալութիւնների համար, բայց ահա հարկն է: Իսկ զիտամիւ թաղցնել վարակիչ հիւանդութեան գոյութիւնը,—աւելի քան անստույգ է: Պարսից ծոցի ամբարում ներկայ ամիսներում սկսվող առեւտրական յարաբերութիւնները առիթ են տալիս կասկածելու, որ այդ հիւանդութիւնը կարող է հեղուկութեամբ անցնել գէյի թիւրքային միւս մասերը և այնտեղից էլ գոցէ Եւրօպա: Իսկ Պարսկաստանում այդ հիւանդութեան տարածվելը, ինչպէս անցեալ փորձերը ցոյց են տալիս, համարեա անխաղաղակ է դարձնում այն, որ մի գեղեցիկ օր,—և գոցէ

ամենքը դիտեն, ծածուկ են ծեծում... և խեղճ փորքիլը մի բուլբից յետոյ սկսեց դառնալէս լալ, որովհետեւ պատուիրված էր չափել զրոսում ոչինչ և ինքը արդէն այդ մօտանալով՝ պատմել էր ամեն ինչ, և լալիս էր մտածելով՝ տառապիլը ամբարներին հարուստները... Միայն այն ժամանակ գաղաղեց լալուց, երբ համոզեցի նրան, որ ես իր պատմածը զաղանիս պիտի պահեմ...

Զօրն ասեմ... նամակ շատ է երկարում, բայց այս անգամ ներքի իմ շատախոսութեան, որովհետեւ խօսքը մի այնպիսի դպրոցի մասին է, որը կարող է և պէտք է լինի օրինակելի, լաւ, և դերձ այդ տեսակ պալատութիւններից...

Մի տրամիր, եթէ իտալու ճշմարտութիւններ ես լսում ինձանից (Նրապի փող է թափվել այդ հիմնարկութեան վրա, ինչպիսի աշխատութիւն, որոցէ ինչպիսի մեծ յոյսեր ունի հիմնարկը այդ ուսումնարանից և դա պիտի տեսնել թէ ինչպէս փոշի փչեցին նրա աչքին, երբ վերջին անգամ իր դպրոցը այցելելու եկաւ պ. Նահապետեանին: Ես կարին, որ նա մերժեց Հայրիկի խնդրը՝ օղնելու Վանի Սանդիտան դպրոցին...

Թող փչելու համար Սանդիտան ուսումնարանի անհաշիւները շատ վարպետ է: Շուտով մի նուազահանդէս պիտի տայ, ուր միայն պիտի նուազեն աշակերտները ջութակով և դաշնակով: Աստուած տայ, որ ամեն տարի իմ լսած եղանակները և կրկնութիւնները չը նուազեն նորից:

Չը դարմանաւ, եթէ ասեմ, որ ես ինքս փորձելով, տեսայ թէ ինչպէս 3 տարի ջութակ ու փողով աշակերտը դեռ ես կանոնաւոր կերպով էլ

շատ շուտով,—խօսեալ կանցնի մեր սահմանները, Պարսկաստանին հարեան տեղերը, ինչպէս օրինակ Օրդուբաթ, Նախիջևան, և առհասարակ Եւրասիական փերում գտնվող այն տեղերը, ուր շատ քիչ հսկողութիւն կայ, և ուր ամեն օր և ամեն ժամ Պարսկաստանի հետ ամեն տեսակ յարաբերութիւններ կան: Գուցէ տեղական իշխանութիւնները ահա ց ա զ ի բ ն ե թ չեն տալիս Պարսկաստան գնացող ցանկացողներին, գուցէ մի քանի տեղերում նոյն իսկ կա ր ա ն տ ի ն է սարքված, բայց այդ բաւական չէ, առանց խիստ հսկողութեան, որանց ամենամանրակրկիտ հսկողութեան,—խօսեալի տարածման առաջն առնել Պարսկաստանին հարեան մեր երկիրներում Պարսկաստանից փրադարձող մահմէտական ուխտաւորները, ըստ իրանց կրօնական սովորութեան, անպատճառ յետ են ուղում բերել ճանապարհին մեռածներին, և օրէնքից խոյս տալու համար, նրանք գիտեն թէ ինչ գաղտնի միջոցների պէտք է դիմել այդ մեռածներին՝ և գուցէ խօսեալի մեռածներին՝ սահմանը անց կացնելու համար ի նկատի ունենալով այդ բոլոր հանկուտի է դառնում թէ ինչու Նախիջևանի, Օրդուբաթի և առհասարակ սահմանադրված վրա եղող տեղերում երկիւղ են կրում, որ խօսերան կարող է այսօր կամ վաղը երևալ: Եւ ուրիշ ինչ կարող են տալ մեզ Պարսկաստանը և թիւրքային, եթէ ոչ խօսեալ և այլ այդպիսի բաներ...

Ժամանակակից կեանքից վերցրած, և հաստատ կական խնդիրներ ու հասարակական գործիչներին չօչափող գրուածքներ մեր գրականութեան մէջ շատ քիչ են լոյս տեսնում:—և այդ պատճառով էլ հետաքրքրական է «Մանիկ» վերնագրով վէպը, որը այս օրերս լոյս է տեսել Դուշիում, որի հեղինակն է պ. Սիմէոն Հախումեան, և որը ունենալով ժամանակակից բովանդակութիւն, աշխատում է շօշափել մեր ժամանակակից կեանքի մէջ գործող այս և այն տարրերը: «Մանիկ» վէպի գլխաւոր հերոսներն են. դա Ալաշկերտցի մի գաղթական ընտանիքի աղջիկ է, որի ծնողների հետ միասին ամեն տեսակ նեղութիւններ կրելով՝ գալիս հասնում է թիֆլիս՝ թէ օգնութիւն, և թէ իր կրած եղբոր հետքը զետնելու: Թիֆլիսում աշակերտցի աղքատ, բայց գեղեցիկ աղջիկը ընկնում է մի կեղծ աղգաւորի տունը,—մի այնպիսի աղգաւոր, որի մօտ հեղինակը մի մեծ հարցական նշան է դնում,—այդ հասարակական գործող-աղգաւորը անպատշաճով այդ աղջկան, տալիս է նրան աշխարհային դաւնութիւնների ամբողջ բաժանը, և խեղճ աղջիկը իր թշուառ ծնողների հետ միասին մեռնում է սարսափելի աղքատութեան և նեղութեան մէջ: Այդ պարզ հիւսուածքի շուրջը հեղինակը դուրս է բերում շատ տեսակ այնպիսի անձնաւորութիւններ,

և էջ չէր կարողանում անել ջութակի վրա: Այս ուսումնարանը ունի ընդամենը 150 աշակերտ, որոնցից 30-ը ձերբավարձներ էին, որովհետեւ այսօր հաղիւ միացել են միայն 15—20 հատ... Թէ ինչու, այդ հետաքրքիր է նրանով, որ ըստ տեսչութեան դպրոցին, անընդունակները և խնդիրները միայն ձերբավարձների մէջ են զտնվում, հինգ զրա համար էլ տարին մի քանի հատ ձերբավարձներ վճարվում են զպրօցից, որպէս անընդունակներ կամ խնդիրներ: Եթէ չես հաւատում, կարող եմ գրել այդպիսիների անուններն անգամ:

Ինչպէս ասեցի, 150 աշակերտներ կան, որոնցից իւրաքանչիւրը վճարում է տարեկան քսան, և արհեստ ու նուազարան սովորողները 25 օտանաւան ունի: Արդ, միջին հաշուով համարենք թէ ամբողջ դպրոցն ունի 2,000 ունի, որ այդտեղի հաշուով անում է աւելի քան 18,000 բուլբի և ասում են թէ տարեկան 4,000 բուլբի էլ Սանդիտանին է ուղարկվում: Գիտես և այն, որ կեսները չը դրուում շատ է ժամ է...

Այսպիսի բաւական է այդ ուսումնարանի մասին. խնդրը զուլաղ ժողովրդի, մի յարմարվել տաճարին այն առածին թէ «թմբուկի ձայնը հեռուից քաղցր է գալիս...»: Կը դրում քեզ, եթէ քեզ աւելի հետաքրքրում են այդ ուսումնարանի մանրամասնութիւնները:

Այս նամակն շատ երկարեց, եկող անգամին քեզ կը գրեմ աղգային ուսումնարանների մասին:

Ապրի

որոնք այսպէս թէ այսպէս հասարակական բնաւորութիւն ունենալով իր կողմից հրատարակութեան էր տուել «Daily News» լրագրին:

«Անցած մարտ ամսին մէջ Մուսա պէյ իրեն հետ ունենալով իր եղբայր շաքոն և յետագայը իմին պէն, հարկերի չափ մարդերէ բաղկացած մի խմբի գլուխն անցած, գիշեր ժամանակ բռնի մտաւ Աղաջանի տունը խաբար գրելու մէջ, որ Մուսայի 18 մղոնի չափ հետէ և և կը գտնուէր Մուսայի և Բաղլէի մէջտեղը Նախապետ սպաննեց Աղաջանի հայրը՝ Մարթինի հրացանը կրակելով անոր վրա. յետոյ սկսան մահել ոսկերիկներ, ուր այդ տան մարդերը պառկած կը գտնուէին և հրացանի ձայնը լսելով արթնացած էին յանկարծ: Երբ աղանք տեսան թէ աւազակներէ չըլտապատուած են, վերադարձան իրենց տունը, որտեղ իրենց հետ զինուորական զօրքերը պառկած էին: Երբ աղանք տեսան թէ աւազակներէ չըլտապատուած են, վերադարձան իրենց տունը, որտեղ իրենց հետ զինուորական զօրքերը պառկած էին: Երբ աղանք տեսան թէ աւազակներէ չըլտապատուած են, վերադարձան իրենց տունը, որտեղ իրենց հետ զինուորական զօրքերը պառկած էին:

«Երբեք» լրագիրը հաղորդում է, որ արդէն մամուլի տակն է և չուտով լոյս կը տեսնէ վրաց պատմագիր պ. Բաղրամաձէի գրած վրաց ընդարձակ պատմութիւնը:

Կիրակի օր, սեպտեմբերի 24-ին, ինչպէս հաղորդում է «Երբեք» լրագիրը, Վլադիմիր Կապուցի կառքով գալիս էր թիֆլիս մի ամբողջ ընտանիքով: Թիֆլիսի մօտ կառքի ձիերը կատաղում են և կառքը գցում ձորի մէջ, ուր ընտանիքի բոլոր անդամները մեծ վնաս են ստանում. նրանց մի կերպ դուրս բերելով ձորից, դնում են մի ուրիշ առյուծի մէջ և բերում թիֆլիս՝ մէկի ձիերը, մէկի ոտը կոտրած, մէկի երեսը այրանդակած և այլն:

Սեպտեմբերի 25-ին թիֆլիսի օպերային թատրոնում «Ֆաուստ» օպերայի մէջ առաջին անգամ բեմ դուրս եկան արիւնի կատիկներ, Մարգարիտայի դերուհի Տիկինը մեծ աջողութիւն ունեցաւ այդ երեկոյ և ճշմարիտ արժանի էր այն ոգեւորված ծափահարութիւնների, որոնցով հասարակութիւնը բարեկէ շնորհալի երգչուհուն Տիկինը ունի ընդարձակ, մարտի և շատ զօրեղ սուգորանք, որը, մեր կարծիքով, աւելի կը յարմարվէր զօրեղ դրամատիկական դերերին: Խմբի մնացած անդամներից միայն Լուստաովիչ ունի թէև փոքրիկ, բայց վերին աստիճանի դուրեկան և միտադական ձայն, իսկ խմբի տղամարդիկ, թէ՛ ունեւոր Տոմարս և թէ՛ բարիտոն՝ Կորաստաշուկի՛ն՝ ունենալով, ոչ էլ իրանց պահել գիտեն բեմի վրայ: Զգուշացնել ինչի վերաբերել որ Մուսայի օպերայի (բառ) ձայնի գնում է, աւելի և աւելի անհոգ է սկսում վերաբերվել դէպի իր դերակատարութիւնը: Մեծֆիստօֆէլի հաշակաւոր սերնդը, պարտնը աւելող համարեց կրելու և կուլ տուցն ամբողջ մի տակ: Գործին այդ տեսակ վերաբերութիւնը և առհասարակ երգչիներ խուլ ձայններ ու բեմի վրա իրանց պահելու անընդունակութիւնը՝ այդ բոլորը հաղիւ թէ կարող է նպաստել հասարակութեան համակրութեանն ու թատրոնի յաճախելուն:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՏԱՔԻՆ ԱՐՏԱՔԻՆԵՐԸ

Մուսայի կողմից արձանագործուած աւազակութեան պետք այժմ Պոլսի է, և ինչպէս յայտնի է, պէտք է ընդունել այնտեղ: Հասարակական կարծիքը սպասում է, թէ ինչով կը վերջանայ այդ դատը: Նայն իսկ Եւրոպայում սպասում են այդ դատի վարձանին: Ի նկատի ունենալով այդ հարցի յարուցած հետաքրքրութիւնը, մենք առաջ ենք բերում այն մանրամասնութիւնները, որ այդ աւազակագետի մասին ստացել էր Գլադստոն, և որը

իր կողմից հրատարակութեան էր տուել «Daily News» լրագրին:

«Անցած մարտ ամսին մէջ Մուսա պէյ իրեն հետ ունենալով իր եղբայր շաքոն և յետագայը իմին պէն, հարկերի չափ մարդերէ բաղկացած մի խմբի գլուխն անցած, գիշեր ժամանակ բռնի մտաւ Աղաջանի տունը խաբար գրելու մէջ, որ Մուսայի 18 մղոնի չափ հետէ և և կը գտնուէր Մուսայի և Բաղլէի մէջտեղը Նախապետ սպաննեց Աղաջանի հայրը՝ Մարթինի հրացանը կրակելով անոր վրա. յետոյ սկսան մահել ոսկերիկներ, ուր այդ տան մարդերը պառկած կը գտնուէին և հրացանի ձայնը լսելով արթնացած էին յանկարծ: Երբ աղանք տեսան թէ աւազակներէ չըլտապատուած են, վերադարձան իրենց տունը, որտեղ իրենց հետ զինուորական զօրքերը պառկած էին: Երբ աղանք տեսան թէ աւազակներէ չըլտապատուած են, վերադարձան իրենց տունը, որտեղ իրենց հետ զինուորական զօրքերը պառկած էին:

«Երբեք» լրագիրը հաղորդում է, որ արդէն մամուլի տակն է և չուտով լոյս կը տեսնէ վրաց պատմագիր պ. Բաղրամաձէի գրած վրաց ընդարձակ պատմութիւնը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Միայն թագաւորը այս օրերս ունեցած մի խոտեղութեան մէջ այն միտքն է յայտնի, որ կատարելագոյն հաստատ է ինքնակալութեանը, և այդ պատճառով մտադիր է շուտով Երկրորդ փոխարինել իրեն: Սակայն Վիկտորիա թագուհի իր ինքնակալութեանը, որ իրենց հետ ունենալով իր եղբայր շաքոն և յետագայը իմին պէն, հարկերի չափ մարդերէ բաղկացած մի խմբի գլուխն անցած, գիշեր ժամանակ բռնի մտաւ Աղաջանի տունը խաբար գրելու մէջ, որ Մուսայի 18 մղոնի չափ հետէ և և կը գտնուէր Մուսայի և Բաղլէի մէջտեղը Նախապետ սպաննեց Աղաջանի հայրը՝ Մարթինի հրացանը կրակելով անոր վրա. յետոյ սկսան մահել ոսկերիկներ, ուր այդ տան մարդերը պառկած կը գտնուէին և հրացանի ձայնը լսելով արթնացած էին յանկարծ: Երբ աղանք տեսան թէ աւազակներէ չըլտապատուած են, վերադարձան իրենց տունը, որտեղ իրենց հետ զինուորական զօրքերը պառկած էին:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մտադրութիւն կայ շուտով Անգլիայում հիմնել մի հիւանդանոց, որը կը լինի յատկապէս իրական հիւանդանոց: Այդ հիւանդանոցը կը զբաղանի Ուելշի պրիսոններու հոգեւորականութեան ներ-

գիւր վաղին և մէջիւսին առջև, յայտարարեց թէ ինք քրիստոնեայ է և քրիստոնէի աղջիկ Ասոր վրա աղջիկը յանձնարեալ Հայոց Վարդանիս Դոյրոյին և պատրաստութիւններ տեսնեցան:

Հաջողութեամբ 16 տարեկան է միայն և արդէն լաղձաթիւ ունի: Դժբաղդութիւններ չեն հիշուել եղած:

Բաղլէյն 9 մղոնի չափ հետէ գտնուող Կոստի գիւղի բնակիչներէն Օհան անուն մէկը երկար ժամանակ Մուսա պէյին հաղածեցաւ: Անցած մարտ ամսին մէջ Մուսա պէյ իմացաւ, որ Օհան գնացած է Բաղլէ. իւր մարդերէ մին, Համբարձում անուն, զրկեց Բաղլէ օր բարեկամ ձեռնարկով Օհանին վերադարձած ժամանակ ճանապարհի ընկեր լինի: Երբ ամեն մասեցան զիւրի, տեսան որ Մուսա պէյ մի խումբ մարդերով կուգայ իրենց վրա: Եւ երբ հասան, Մուսա պէյ հրամայեց իր մարդերի, որ իրենց հետ բերած երկաթեղները տաքացնեն: Այդ հրապարակ երկաթեղներով շատ տանջանքներ տալէ յետոյ Օհանին, իսկ Օհանը մի մեծ կրակ վառեցին և Օհանը ողջ ողջ նետեցին բոցերէն մէջ: Այսպէս ամբողջ արեւուն լույսին Օհանը, զիւրի նետեցին ճանապարհի վրա, երկու օր յետոյ երկու հայեր անկէ անցած ժամանակ դառն Օհանի այրուած դիակը և զայն տանել տուին իր տուն, իր կնոջ Կուլօյին:

1889 թ. ապրիլի 16-ին Մուսա պէյ իր հետ առնելով շաքոն, Բեր Էօմէր պէյը, Սիյահ Էօմէր պէյը, Խամայիլ պէյը, Տէրօլլէ օղլուն և Սաթըր պէյ օղլուն Սէֆի պէյը և տունը մարդերէ կազմուած մի մեծ աւազակային խմբի գլուխն անցան: Երբ Էօմէր պէյը, Բեր Էօմէր պէյը, Սիյահ Էօմէր պէյը, Խամայիլ պէյը, Տէրօլլէ օղլուն և Սաթըր պէյ օղլուն Սէֆի պէյը և տունը մարդերէ կազմուած մի մեծ աւազակային խմբի գլուխն անցան: Երբ Էօմէր պէյը, Բեր Էօմէր պէյը, Սիյահ Էօմէր պէյը, Խամայիլ պէյը, Տէրօլլէ օղլուն և Սաթըր պէյ օղլուն Սէֆի պէյը և տունը մարդերէ կազմուած մի մեծ աւազակային խմբի գլուխն անցան:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Սեպտեմբերի 22-ին	
1 օնգոնի վրա 10 ֆունտ արծեւ	96 ր. 10 »
Բերլինի վրա 100 մարկ	47 » — »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ	38 » 10 »
Ռուսի	7 » 66 »
Մաքաւի կուպոններ	153 » 25 »
Արծաթ	1 » 11 »
Բորսայի դիւկոններ	6 և 70/ »
Պետական 50/ տոմս 1-ին շրջանի	99 » — »
— 2-րդ —	99 » 25 »
— 3-րդ —	99 » — »
— 4-րդ —	99 » — »
— 5-րդ —	99 » — »
— 6-րդ —	99 » — »
Նոր 40/ —	84 » — »
Արեւելան 50/ փոխառութ. 1-ին շրջ.	99 » 37 »
— 2-րդ —	99 » 25 »
— 3-րդ —	99 » 37 »
Ներքին 50/ առաջին փոխառութ.	261 » 50 »
Երկրորդ —	238 » 50 »
51/2 օրնաւ.	101 » 75 »
Ռուսիայ ընտան.	173 » — »
Եօթնրորդ կոնսոլիդ. փոխառ.	142 » 25 »
Նոր երկաթուղային ընտան.	99 » — »
50/ զրաւակաւ թղթի կալուած.	— » — »
փոխ. կրեդ. ընկ. մաս.	140 » — »
— թղթադ.	92 » — »
Գրաւ. թղ. Արեւ. բանկի	97 » 87 »
Գլադստոն բանկի	101 » 75 »
60/ զրաւ. թղ. Թիֆլիսի—27 և 43տ.	97 » — »
— Բուխարայի—18 և 43տ.	93 » 25 »
Ս. Պետերբուրգի զարաւարտի օրդ.	— » — »
զաւարտի	95 » — »
Մոսկույի զաւարտ. օրդ. զաւարտի	94 » — »
Օղէսայի	93 » 75 »
Թիֆլիսի զաւարտ. կրեդ. ընկ. օրդ.	83 » 75 »
Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը	թայլ է:

թայ, և նրա մէջ ամեն տեսակ պաշտօնները, ինչպէս օրինակ՝ բժշկները, վիրաբույժները, բժշկների օգնականների և սպասարկների պաշտօնները կը կատարեն բացառապէս կանայք:

Գարեջրի բարեկամների համար մի հետաքրքրական լուր.— Միւնխիմի արքայական գարեջրի գործարանը այս օրերս տնեց իր գոյութեան 300-ամեակը: Հիմնված է 1589 թականին: Սկզբում գարեջրի պատրաստելը այդտեղ միայն պարտի արտօնութիւն էր, յետոյ միայն թայլ տրվեց որ հասարակ մարդիկ էլ դարե՛ր վաճառեն: Այդ գարեջրի առևտուրը եղել է Բաւարիայի պետական գանձարանի եկամուտի ամենանշանաւոր աղբիւրներից մէկը: Օրինակ 1886 թականին նա տուել է 1,537,131 մարկ: Այսպէս արքայական այդ գարեջրի գործարանը չէ նայած իր բոլոր աղող պայմաններին, այնուամենայնիւ անկարող է այնքան երկար գոյութիւնից յետոյ անգամ այնքան դարե՛ր պատրաստել, որ յաղեցնէ դարե՛ր սիրահար բաւարացիներին ծախաւ:

Խաւիարի գործանոցներից մէկում նորերս մի արտասովոր դժբաղդութիւն պատահեց. մի փաշտ զօրը բարձրացել էր գործանոցի վերի յարկը ու հիկ ստանալու համար Յանկարձ այդ միջոցին յատակը քանդվեց, և զինուորները թափվեցան ներքին յարկը, ուր դրված էին հրացանները սուրճաներով: Աւելի քան 30 հոգու. մարդիկների մէջ իրվեցան այդ ուղիները, և շատերին ծանր վիրաւորեցին...

Ամերիկայում այժմ կան 38 այրի կանայք, որոնց հարստութիւնը հասնում է մի միլիարդ 50 միլիոնի: Միլիոններ ունեցող այրի կանանց թիւը շատ մեծ է:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԱՍՏԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՔԻՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ, 25 սեպտեմբերի Զուհայ թագաւորուհի և պրինցեսի Սօֆիայի ամուսնութեան ժամանակ Աթէնքում, Պիլէի կը գտն «Միւնխիմ», «Ալբերտ» Կորնելով, «Զերսթորեց» և «Պետսուպէ» նաւերը:

ՍՏՈՎՈՐ, 25 սեպտեմբերի Այսպիսի ուղևորութեանը հիւանդանոցի Զուհայ թագաւորուհի և պրինցեսի Սօֆիայի ամուսնութեան ժամանակ Աթէնքում, Պիլէի կը գտն «Միւնխիմ», «Ալբերտ» Կորնելով, «Զերսթորեց» և «Պետսուպէ» նաւերը:

ՊԱՐԻՉ, 25 սեպտեմբերի Կրիստալեային թիւների հետեւնեքին հիման վրա՝ ժողովրդականացած կը լինէ 362 հանրապետականների և այժման հանրապետութեան 205 հակառակորդներից: Վերջինների թւում են 100 բոյաւիւսներ, 58 բոնապարտիստներ և 47 բուլան. ժեաններ:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՆ, 25 սեպտեմբերի Այսօր տեղի ունեցաւ բիկուպի բացումը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Սեպտեմբերի 22-ին	
1 օնգոնի վրա 10 ֆունտ արծեւ	96 ր. 10 »
Բերլինի վրա 100 մարկ	47 » — »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ	38 » 10 »
Ռուսի	7 » 66 »
Մաքաւի կուպոններ	153 » 25 »
Արծաթ	1 » 11 »
Բորսայի դիւկոններ	6 և 70/ »
Պետական 50/ տոմս 1-ին շրջանի	99 » — »
— 2-րդ —	99 » 25 »
— 3-րդ —	99 » — »
— 4-րդ —	99 » — »
— 5-րդ —	99 » — »
— 6-րդ —	99 » — »
Նոր 40/ —	84 » — »
Արեւելան 50/ փոխառութ. 1-ին շրջ.	99 » 37 »
— 2-րդ —	99 » 25 »
— 3-րդ —	99 » 37 »
Ներքին 50/ առաջին փոխառութ.	261 » 50 »
Երկրորդ —	238 » 50 »
51/2 օրնաւ.	101 » 75 »
Ռուսիայ ընտան.	173 » — »
Եօթնրորդ կոնսոլիդ. փոխառ.	142 » 25 »
Նոր երկաթուղային ընտան.	99 » — »
50/ զրաւակաւ թղթի կալուած.	— » — »
փոխ. կրեդ. ընկ. մաս.	140 » — »
— թղթադ.	92 » — »
Գրաւ. թղ. Արեւ. բանկի	97 » 87 »
Գլադստոն բանկի	101 » 75 »
60/ զրաւ. թղ. Թիֆլիսի—27 և 43տ.	97 » — »
— Բուխարայի—18 և 43տ.	93 » 25 »
Ս. Պետերբուրգի զարաւարտի օրդ.	— » — »
զաւարտի	95 » — »
Մոսկույի զաւարտ. օրդ. զաւարտի	94 » — »
Օղէսայի	93 » 75 »
Թիֆլիսի զաւարտ. կրեդ. ընկ. օրդ.	83 » 75 »
Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը	թայլ է:

Խաւիարի - հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՏՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ ՏԵՂԱՌՈՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՎԱՐՁՈՎ ՏՐՎՈՒՄ Է ՄԻ ՊԱՀԵՍՏ

Հատ էժան գնով, Աբաս-Աբադյանի հրապարակի մաս, Բոլշայա-Կրիվայա փողոցի վրա, տուն Բերինեանցի, № 12: 1—3

ՍՊԻՏԱԿԵՂԵՆՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ՓԻՐԵՆՆԱՆԻ

Պատրաստում եմ զանազան տեսակի բրնձաբլիթներ և բաղնիքի համար ամեն տեսակի շորեր: Ղապիկ, փաթեղիկներ՝ մի-երեսանի, կամ երկու-երեսանի: Ընդունում եմ նաև պատուհանների ձեռնառու գնորդի: Գործարանս գտնվում է Հալաբարում, հացի մագազինի դիմաց, տուն Միրզախի № 20: Իսկ իմ պատրաստած խրեղենները կարելի է գտնել Սիոնի փողոցում, Արծրունի քարվանսարայում:

1—6

ՂՈՒԲԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԴՊՐՈՑԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՐԿԱՌՈՐ Է ՄԻ ՎԱՐՁՈՒՂԻ ԽՈՐԵԿԱՆ 500 ՐՈՒՐԻ ԸՈՃԻՂ՝ շաբաթական 24 դասի համար հայերենից, թուրքականից և ձեռագործից: Ցանկացողները շաապուղ պէտք է զինեն դպրոցի հոգաբարձուին:

3—3

Ուսուցիչ Թ. Իւսուֆեան ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԻՐ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԳԻՇԵՐՈՅԻՆԵՐ: Այսօր տեղ պարաստվում են աշակերտներ արքունի և հայոց ուսումնարանների համար և կրկնութիւններ են անում: Գիմել հետևեալ հասցեով: Կուկիա, Միմեօնովսկի փողոց, № 16: Մի և նոյն տեղը արվում են վարձով և սենեակներ բոլոր յարմարութիւններով:

4—5

ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ

Տալիս եմ մասնագիտարար ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ դասեր՝ պարզ և կրկնակի խալա-կան, երբակի ուսուցիչ և անգլիական սիստեմով:

Հարցնել Կազեմովսկայա Պալատում պ. ՏԵՐ-ԱՎՈՐԵԱՆՅԱՆ:

4—5 (և 2.)

Այն անձինք, որոնք յանձն էին առել տարածել «ԱՐԲՅՈՂԻ ՄԱՀԸ» և «ԳԻՒԳՈՐ ԼՈՒՍԱՌՈՐԻՉ» գրքայինները, խնդրեմ որ բարեհաճեն շուտ ուղարկել թէ ծախված գրքայիններն փողը և թէ չը ծախված գրքերը, ճանապարհածախսը հանելով ծախված գրքերի գնից, այս հասցեով: Тифлисъ. Въ Анановское училище, Оганесу Юсуфянъ.

4—5

Բժշկական ԲԻՅՈՒ վերադառնալով ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅՈՒՆ, նորից սկսել է ընդունել ԱԶԳՈՎ հիւանդներին (Գրիբոեդովսկայա փողոց № 3):

4—5

ՄԷԿ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԿԱՄԵՆՈՒՄ Է ՄԱՍՆԱՌՈՐ ԴԱՍԵՐ ՏԱՂ ՀԱՅՈՑ ԼԵՂՈՒԻՑ: Ցանձն է առնում նոյնպէս և կրկնութիւններ անել գիմնասիական առարկաներից աշակերտներին հետ: Ցանկացողները կարող են զինել Գայիանեան օրիորդական դպրոցը, ուսուցիչ Մաթինեանին, առաւօտեան 11—12 ժամը:

5—5

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

«ԱՍՏՂ ԲԵԹԼԷՀԵՄԻ»

Սկզբունք ճշմարտութեան

ԳԻՆԱԼ Ի ՄԱՆՈՒԿԵ ԳՈՁՈՒՆԵԱՆԵ, Կ. ՊՈԼԻՍ

Գինն է 5 ղուրուշ

4—5

Պարապելով մի քանի տարի երկրասեան դպրոցում և կարգի ուսուցչական վիճակում, ցանկանում եմ ԴԱՍԵՐ աւանդել ՌՈՒՍԱՑ ԼԵՂՈՒԻՑ բոլոր բաժանմունքներում և ԹԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ առաջին երեքում:

Գիմել Нахичеванъ (Эриванск. губерня) Азаряпету Арзуманову.

4—4

Վ. ՇԵՔՍՊԻՐ

«ԶՈՒՐ ՏԵՂԸ ՄԵԾ ԱՂՄՈՒԿ»

Կամեղիա 5 արարուածով

Թարգ. Թ. Լալայանցի

Գինն է 50 կոպէկ:

Վաճառվում է Կենտրոնական գրադաճառանոցում և իշխ. Բէհրեթեանի գործակալական պալիլիոնում:

8—10

Էջմիածնում հաստատված ցուցակի երկրորդ կարգի ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՑԱՆԿԱՆՈՒՄ է հայոց ուսումնարաններում աւագ ուսուցչութեան կամ առհասարակ ուսուցչութեան պաշտօն ունենալ, աւանդելով, բացի ուսուցչից, բոլոր առարկաները: Պայմանների մասին զինել՝ Ալէքսանդր օպօլ Խաչատուր Շաթիրեանցին:

3—3

ՂՈՒԲԱՅԻ հայոց օրիորդաց ուսումնարանի համար հարկաւոր է մի ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԶՈՒՀԻ: Պայմանների մասին զինել Իւսուֆեանին 4—5 ժամը երեկոյան, Կուկիա, Միմեօնովսկի փողոց, № 16:

2—3

ԲԱՐԵՊԱՇՏ ՄԱՐԴԻԿ

Առակ չափահասների համար

ԳԵՈՐԳ ԲԱՐԻՈՒԴԱՐԵԱՆՅԱՆ

Վաճառվում է Կենտրոնական գրադաճառանոցում:

Գինն է 60 կոպ.

9—10

Հանգուցեալ վարժուհի տիկին ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՌԱՖԱԵԼԵԱՆԻ մահվան տանե-րորդ օրը, հոգեհանգիստ պէտք է կատարվի ԲԱԳՈՒ ԲԱՂԱԲՈՒՄ, կիրակի օր, հոկտեմբերի 1-ին: Ուստի հանգուցեալի բարեկամները, ծանօթները և յարգողները հրաւիրվում են պատեւել հանգուցեալի յիշատակը իրանց ներկայութեամբ:

1—1

ԲԺԻՇԿ ՊՐԷՕԲՐԱԺԵՆՍԿԻ

Մասնաւորապէս բժշկում է էլէկտրականութեամբ, ֆարադական և զարկանական հոսանքով ձեռքերի և ոտների անդամաւորութիւնից, բէլմատիզմից, ներկային հիւանդութիւններից և կօնտրակտուրայից (մկանաւորների անդամաւորութիւն), բժշկում է կոյրերին և խուլներին անդամաւորութիւնից և նոյնպէս ընդունում է կանացի հիւանդութիւններով և սիֆիլիսով տկարներին:

Հիւանդների ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան 9 ժամից մինչև 12 ժամ և երեկոյան 7 ժամից մինչև 8 ժամ: Տուն Պոպովի Միքայէլեան փողոցի անկիւն № 9 և Ելիսաւետինսկայա № 2, Խնտենդանովեան մօտ, Վորոնցովեան կահաւորված սենեակների դիմաց:

Домъ Попова, уголъ Михайловской ул. № 9 и Елисаветинской № 2, около Интендантства, противъ Воронцовск. номеровъ.

5—14

«ՄԱՍԻՍ»

ԵՐԿՇԱԲԱԹԱԹԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ

Հրատարակվում է Կ. Պոլսում՝ ամեն ամիս 1-ին և 15-ին: Տարեկան գինն է ուս-սաստանդների համար 2 ՐՈՒՐԻ: Հասցէն՝ Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան:

4—4

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՌՈՐ ՀԻԱՆԳԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԿԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդիպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր

ԱՌԱՌՈՏՆԵՐԸ

ՐՈՒԳՎՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երկխայոց և կանանց ց.

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ—11/2—12 ժ. կանանց և երկխայոց ց.

ԲԵՆԿԼԵՎՍԿԻ—11—12 ժ. աղակցի, կոկորդի, քիթի ց. և սիֆիլիսի (փրկարժ. և ատամագաւի)

ԱՐՏԵՄԻԵՎ—12—1 ժ. երեքշաբթի, ուրբաթ և կիրակի, կանանց ց.

ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երկխայոց ց. բացի կիրակի:

ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ

ԳԱՂՈՍՍԿԻ—5 1/2—7 ժ. կաշուի ցաւերի և սիֆիլիսի.

ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5 1/2—6 1/2 ժ. ներքին, երկխայոց և ջղային ց. (էլէկտրոտերապիա):

ԲԵՆԿԼԵՎՍԿԻ—7—8 ժամ.

Հիւանդանոցում են մանկաբարձուհի Երևանցեան և Արտաղեան:

Վճար—50 կ.: Համախորհրդի (Կօնսիլիումի) համար փոխադարձ համաձայնութեամբ:

Հիւանդանոցի փոխ-վերապետը ԲՈՒԳՎՈՎՍԿԻ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

«ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ»

Գրեց Ն. Տէր-Աւետիքեան

Գինն է 30 կոպէկ:

Ծախվում է «Աղբիւր» խմբագրատանը:

4—5

ՊՐՈՎԻԶՈՐ Ա. ՇՏԷԻՆԵՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

ԱՍԱՄՆԵՐԻ ՑԱՒԻ ԵՒ ՓՉԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ

ՊՐՈՎԻԶՈՐ ԱՍԱՄՆԱԴԵՂ ԿԱԹԻՆԵՐ 50 ԿՈՊ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՎԱՑԻՆԵԱՆ ԱՍԱՄՆԱՑԻՆ ԷԼԻԿԱՌ 80 ԿՈՊ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՍԱՄՆԱՑԻՆ ՓՈՇԻ 30 ԿՈՊ.

ԳԼԻՍԱՌՈՐ ՊԱՀԵՍՏ

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Կովկասեան զեղա-վաճառատան, և պ. պ. Շահ-պարոնեանցի, Մակիկերի, Սէնչի-կօվսկու և Ազմուրովի զեղա-տներում: ԲԱԳՈՒԻ ՄԷՋ, ԲԵՂԿԵՐԻ մօտ, ԲՈՒԹԱՑԻՍՈՒՄ՝ Կօկօշեկի մօտ, ՍՍԱՎՐՈՊՈԼՈՒՄ՝ Բրօննօցկու մօտ և ԵԿԱՆԻՆՆՈՒԴԱՐՈՒՄ՝

32—52 (Հ.)

ԿՈՇԿԱԿԱՐԻ

ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑ

ԱՂԱՍԻ ՏԵՐ-ԶԱՔԱՐԵԱՆՅԻ

Գօլովինսկի, տուն Բէյտերի, № 11

Ընդունում է ամեն տեսակ պատուէրներ

չափաւոր գներով: Արհեստանոցում ծախվում են

նոյնպէս տղամարդկանց և զինուորական ամեն

տեսակ պատրաստի կօշիկներ:

7—10 (Հ.)

